

Het terugdringen van geweld in gezinnen

Een hopeloze opgave?

Jo Hermanns

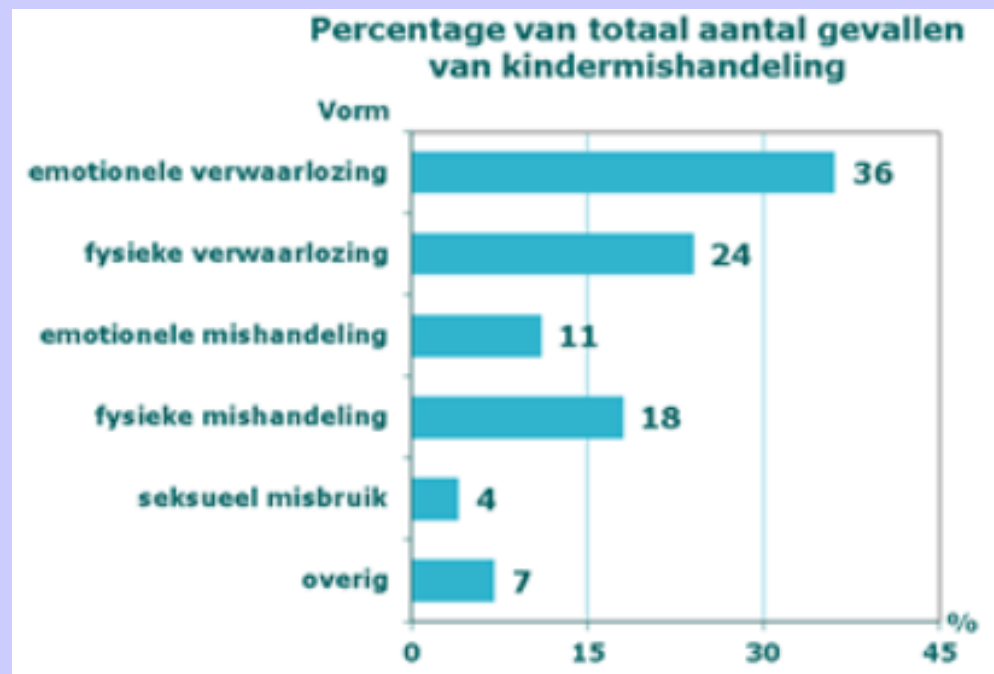
8-12-2016

Bijna 1 op de 10 volwassenen heeft in het privéleven ervaringen opgedaan die ondubbelzinnig als fysiek of psychisch geweld kunnen worden bestempeld

60% vrouwen en 40% mannen

Veen, H. van der, & Bogaerts, S. (2010) Huiselijk geweld in Nederland. Den Haag: WODC.

118.000 kinderen worden in ons land mishandeld

Dat zijn 21.240 fysiek mishandelde kinderen
En 4.720 seksueel misbruikte kinderen

Er is ruim 15 jaar nationaal beleid

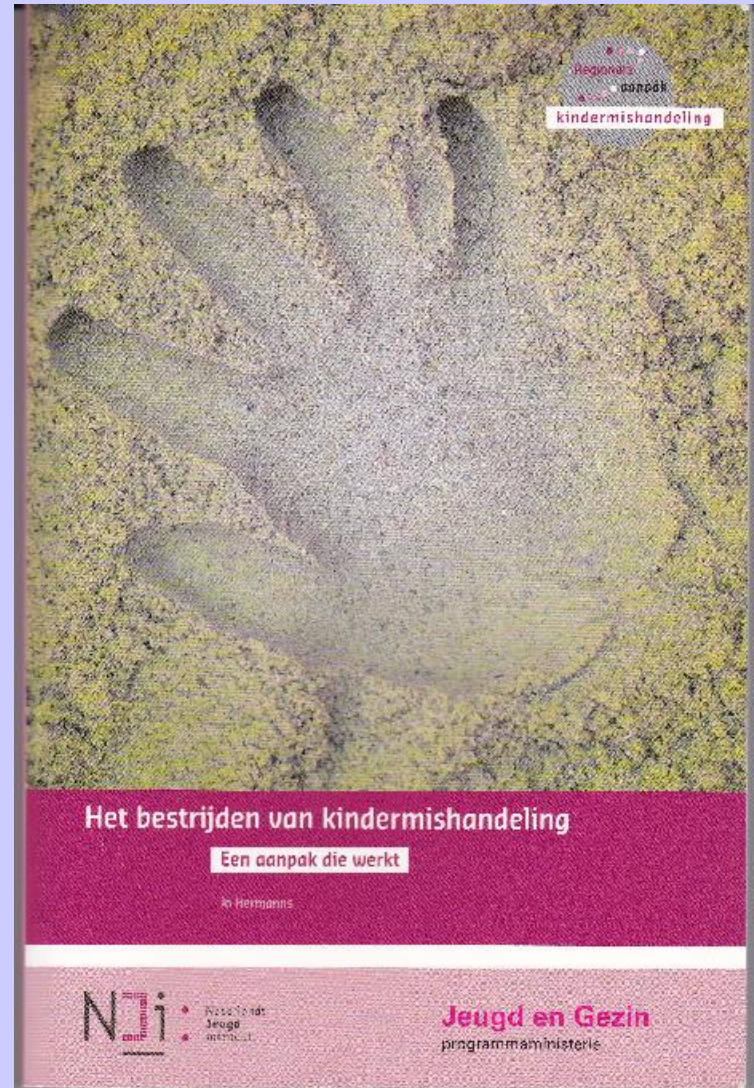
Maar dat beleid lijkt niet te helpen

Wat doen we fout?

Doen we ook iets goed?

Mijn presentatie gaat over
kindermishandeling, maar kan ook worden
toegepast op geweld in andere intieme
relaties

Grotendeels gebaseerd op
het '55 puntenplan'
uit 2008

Een zorgcontinuüm

1. Primaire preventie voor iedereen
2. Preventie voor risicogroepen
3. Preventie in individuele risicogezinnen
4. Vroeghulp bij eerste tekenen van problemen
5. Signalering en hulp, bescherming of strafrecht bij geconstateerd gezinsgeweld

Over niveau 5 gaat mijn presentatie

Laten we eerst vaststellen dat

het blijkens talloze studies en registraties steeds beter gaat met de Nederlandse jeugd

Minder gedragsproblemen, betere relatie met ouders, minder criminaliteit, minder drugs, afname alcoholmisbruik, minder schooluitval etc.

Kortom: al jaren hebben we de gelukkigste jeugd ter wereld (UNICEF)

Wat gaat er dan fout?

- Kindermishandeling neemt niet af
- En als kindermishandeling gesignaleerd wordt en er wordt hulp verleend, lijken kinderen en jongeren na een aantal maanden juist een lagere kwaliteit van leven te hebben

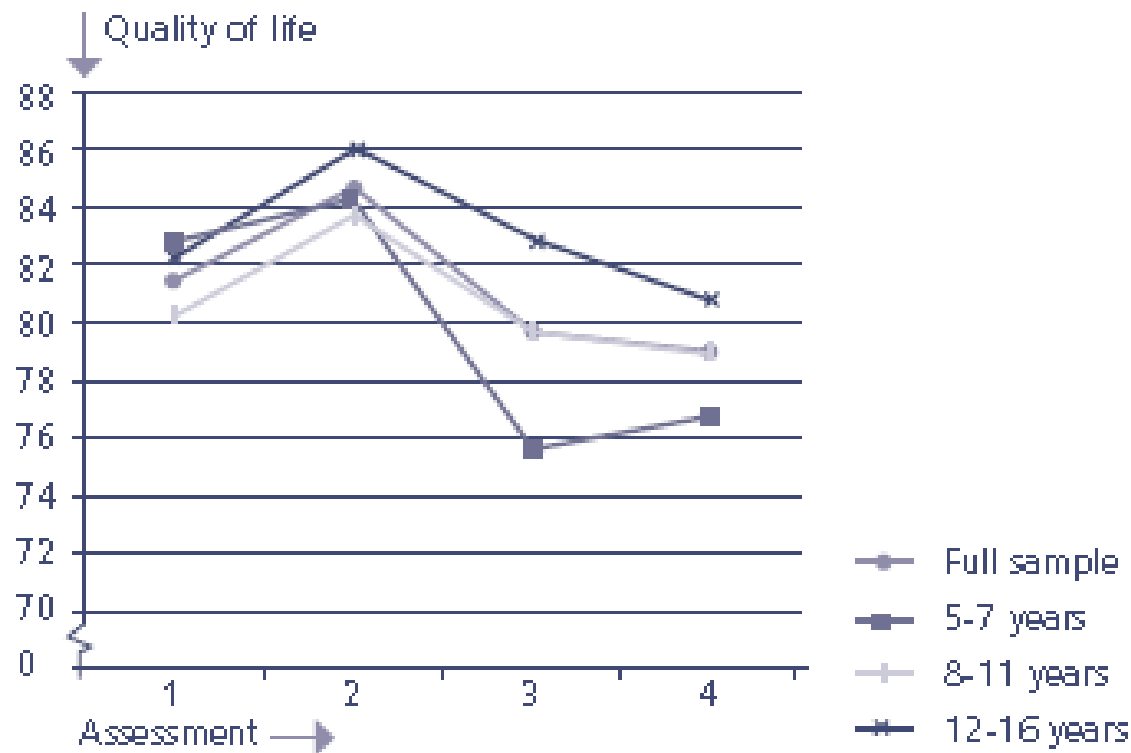

Figure 2. Quality of life of the full sample and the individual age groups at all assessments

En:

In 2013 overleden 6 kinderen door mishandeling na de melding bij het AMK (nu AMHK)*

*Gegevens over 2014 en 2015 zijn nog niet bekend

Hebben we ook op het terrein van de kindermishandeling dan niets goed gedaan?

De Inspectie Jeugdzorg signaleert een afname in de calamiteiten in de Jeugdhulp, Jeugd-ggz of LVG waarbij een kind een niet-natuurlijke dood gestorven is

De aflopende reeks tussen 2012 en 2015 is: 14, 11, 9 en 2*

* Na invoering van de Jeugdwet werden ook de calamiteiten geteld die bij de Inspectie Gezondheidszorg terecht kwamen. Dat waren er 5. Maar zelfs als deze meegeteld worden blijven de cijfers dalen.

De inspectie (jaarverslag 2015)

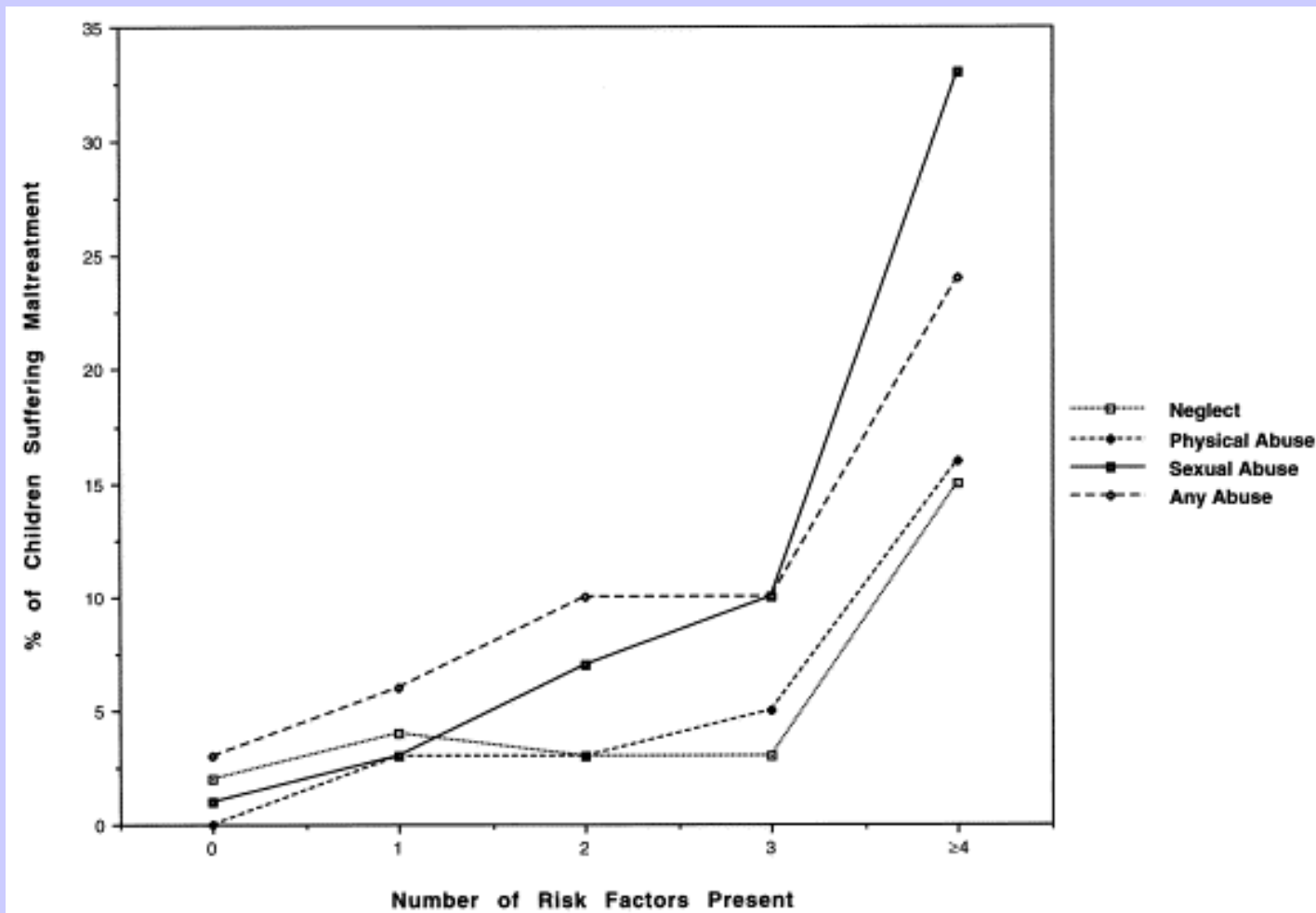
'Waar het gaat om veiligheid van kinderen (en hun ouders) is de outreachende benadering vanuit de jeugdteams een positief punt. Professionals gaan bijvoorbeeld snel op huisbezoek en zien en horen hierdoor veel'.

Zit hierin het begin van een betere aanpak?

Om die vraag te kunnen beantwoorden moeten we toch nog maar eens de vraag stellen

Hoe kunnen we kindermishandeling begrijpen?

Het volgende grafiekje maakt al veel duidelijk

Brown, J., Cohen, P., Johnson, J. & Salzinger, S. (1998). A longitudinal analysis of risk factors for child maltreatment: Findings of a 17-year prospective study of officially recorded and self-reported child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect*, 22(11), 1065-1078.

Risicofactoren kunnen in de gezinsleden zitten, in de leefomstandigheden, in de sociale context

Hoe meer risicofactoren (maakt niet uit welke): hoe groter de kans op ontregeling

Risicofactoren (of stressoren) kunnen leiden tot een ontregeling van wat meestal zichzelf regelt: ontwikkeling en opvoeding

Ontregeling

- Fysiologisch en neuropsychologisch
- Verlies zelfregulatie
- Lager welbevinden en meer depressieve klachten
- Emotionele ontregeling (bijv. verstoring agressieregulatie)

En dan kan er van alles gebeuren

Afhankelijk van aanleg, eerdere ervaringen, sociale context, kwetsbare kenmerken van de betrokken personen

De grafiek van de risicocumulatie is van toepassing op vrijwel alle problemen in gezinnen: gedragsproblemen, huiselijk geweld, criminaliteit, schooluitval

Dus:

Een combinatie van willekeurige risicofactoren kan leiden tot een verscheidenheid aan problemen (en omgekeerd)

Ons huidige stelsel richt zich nog te veel op deze specifieke problemen en biedt voor ieder van deze problemen een gespecialiseerde instelling aan

Van Veilig Thuis tot ADHD-medicatie

*Dit laatste noemen we het diagnose-
behandelmodel*

Bij relatief eenvoudige problemen prima

Maar dit denkschema ging het hele stelsel
domineren en structureren

Er ontstond specialistische zorg voor ieder
afzonderlijk gevolg van de ontregeling

Elk van deze circuits is goed thuis op een klein terrein

Bij gezinnen met meer problemen zijn er dus meerdere circuits actief

Geen van alle heeft het overzicht

En: er ontstaat een verdunde verantwoordelijkheid (het *bystanders effect*)

Vandaar de wanhopige en aanhoudende roep van de overheid en inspectie om samenwerking

Een andere invalshoek in de jeugdhulp

En dus ook bij geweld in gezinnen

Herstel zelfregulatie als doel van de hulp

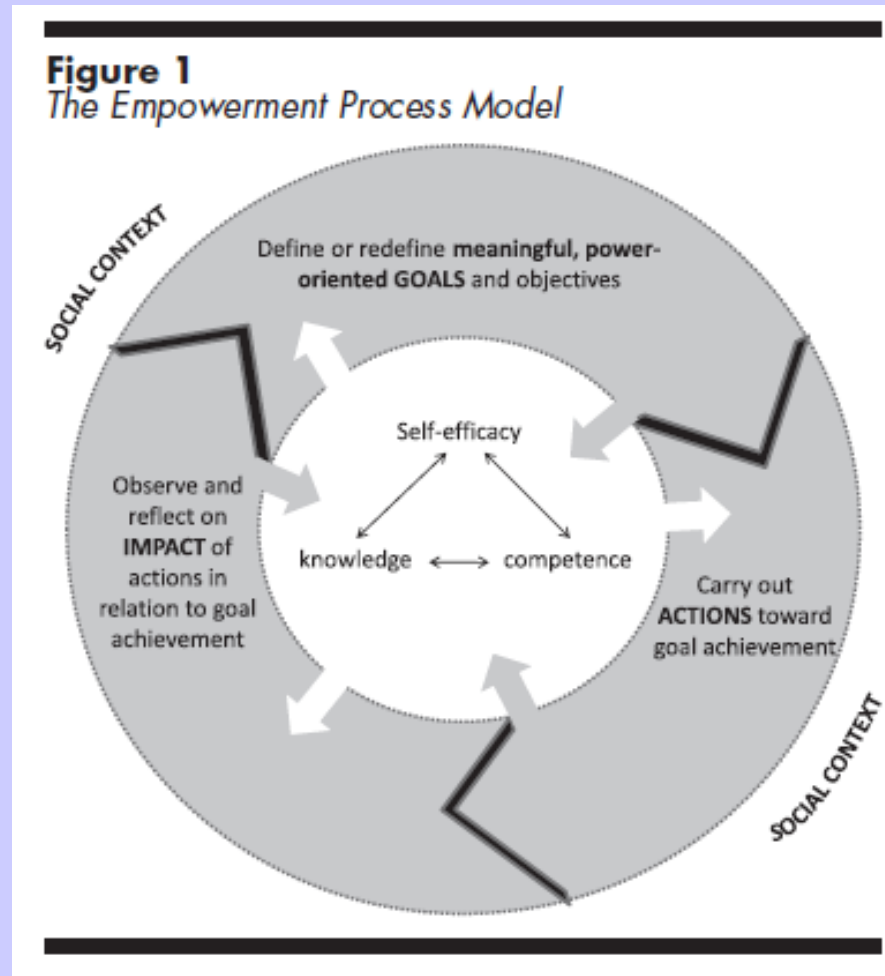
Herstel van zelfregulatie ('eigen kracht') zodat ook in deze gezinnen de zaken weer 'vanzelf' gaan lopen

'community-based care' is daarbij vrijwel steeds effectiever (en goedkoper) dan institutionele zorg

Denk terug aan de afname van calamiteiten in de jeugdzorg

Hoe kunnen we gezinnen concreet helpen de ontregeling op te heffen?

De empowerment cyclus

Cattaneo, L. B., & Goodman, L. (2014). What is empowerment anyway ? A model for domestic violence practice, research, and evaluation. *Psychology of Violence*, 5(1), 84-94.

De hulp te bieden aan de hand van vijf vragen

1. Wat wilt u veranderen?
2. Wat moet u veranderen?
3. Hoe gaat u dat doen?
4. Hoe kan ik u helpen?
5. Wie hebben we nog meer nodig?

Met de volgende opzet van de hulp

- Hulp gericht op concrete doelen door één hulpverlener (generalist en geen specialist)
- Met veiligheid als eerste prioriteit
- In de eigen leefsituatie
- Met inzet van wie zich voor het kind verantwoordelijk voelt
- Met daar waar nodig specialisten inroepen op onderdelen. Dat geldt ook voor veilig Thuis

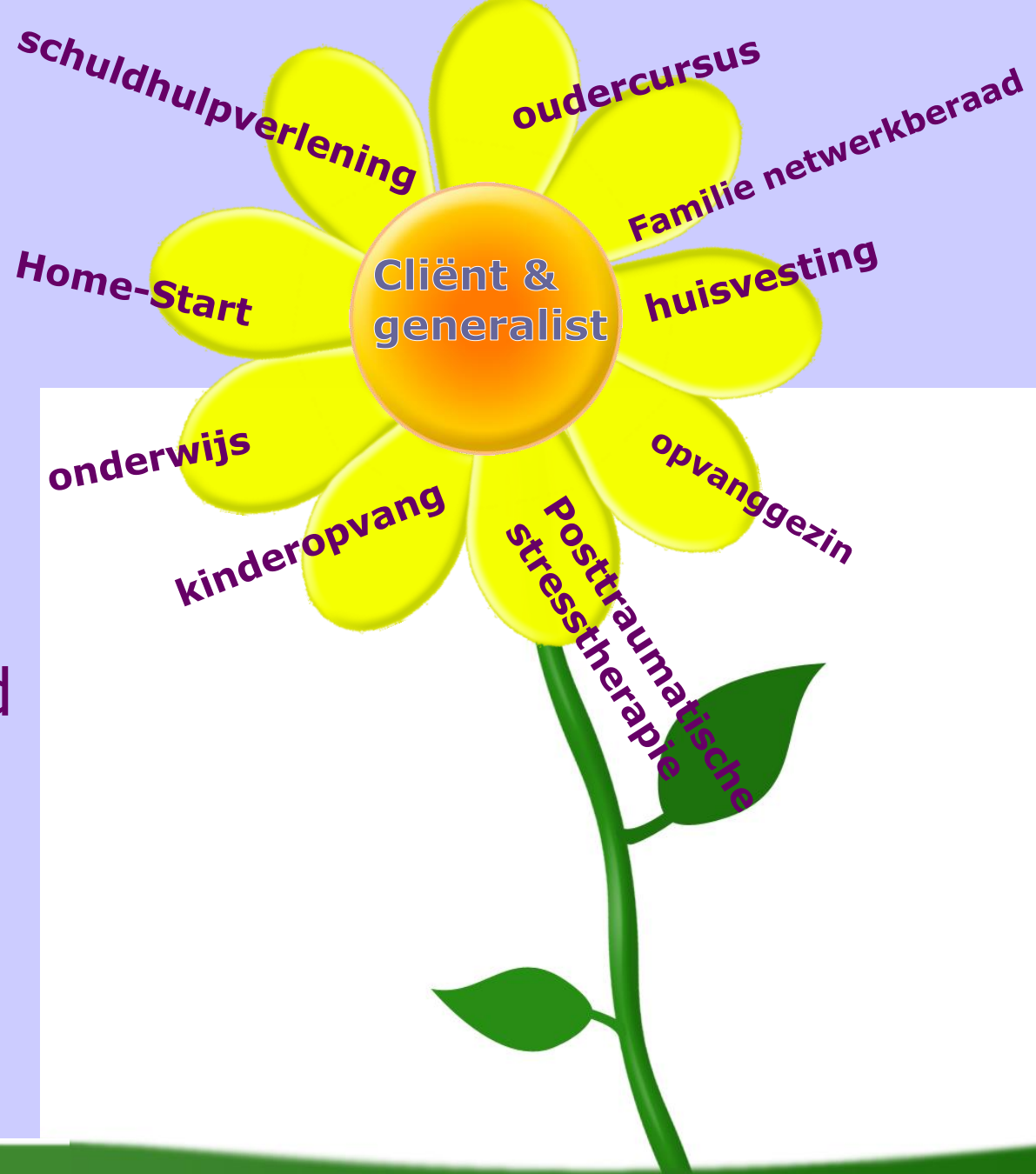
De generalist is geen casemanager, maar een 'coach', ondersteuner van gezinnen

Hij/zij helpt het gezin zelf weer regie te nemen: *ook over de inzet van gespecialiseerde professionals*

En ook over het benutten van het eigen netwerk

En daarmee wordt ook de versnippering,
en het gebrek aan samenwerking
bestreden

Het wraparound care model

Let op caseload!

- Afhankelijk van omvang en ernst problemen
- Flexibel in de tijd
- Kan oplopen tot 1 op 3
- Dit betekent een aardverschuiving van hulp van gespecialiseerde zorg naar de wijken toe

Nogmaals

Veiligheid vóór alles

Risicotaxatie* is onmiddellijke taak voor
generalist

Die niet kan worden uitbesteed aan derden

* Put, C. v. d., Hermanns, J., & Sondejker, F. (2016). Inschatten van het risico op kindermishandeling bij aanvang van gezinsinterventies: De predictieve validiteit van de Nederlandse versie van de California Family Risk Assessment (CFRA). *Kind & Adolescent, November*

De kern

1.

Versterk de jeugd/wijkteams aanzienlijk zodat ze verreweg de meeste gezinnen kunnen helpen hun ontregelde leven weer zelf in de hand te kunnen krijgen

2.

Help ze bij veiligheidsvraagstukken door de kennis en kunde van Veilig Thuis voor hen beschikbaar te maken

3.

Meld bij Veilig Thuis alleen de gezinnen met vermoedens van fysieke kindermishandeling, seksueel misbruik en fysieke verwaarlozing waarvoor een triage nodig is die moet bepalen of gekozen wordt voor hulp, bescherming of strafrecht

Onderken geweld in gezinnen tijdig door te durven luisteren naar alle gezinnen

Maar doe dat wel 'evidence-based'.
Een keukentafelgesprek vraagt goed ontwikkelde professionele vaardigheden

Een goed gesprek over wat ouders zelf dwarszit levert een betere signalering van risico's op gezinsgeweld op dan welke checklist of screening dan ook

Staal, I., Hermanns, J., Schrijvers, A., & Stel, H. v. (2013). Risk assessment of parents' concerns at 18 months in preventive child health care predicted child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect, 28, 321-337.*

Iedere professioneel betrokkene is individueel verantwoordelijk en kan deze verantwoordelijkheid alleen loslaten als iemand anders die volledig overneemt

Met een 'warme overdracht'

En daarmee wordt niet bedoeld:
'Ik heb het gemeld'

En de vele taskforces, commissies,
actiegroepen, regionale en nationale plannen
van aanpak....

Misschien tijd om te stoppen met steeds
hetzelfde te doen en hopen dat er iets anders
uitkomt

En tijd om te investeren in de professionals
die aan de frontlinie het werk moeten doen

Ik dank u voor uw aandacht